

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ГЕДОНІСТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Постановка проблеми. Освіта – головний механізм відтворення суспільного інтелекту. У ХХІ столітті вона повинна зазнати метаморфоз, оскільки стає виробництвом і відтворенням людини і суспільного інтелекту, забезпечуючи їхній випереджаючий розвиток по відношенню до змін якості місця існування, стаючи „базисом базису” культури людства. Це умова виживання в ХХІ столітті. Тому, „Педагогіка щастя”, що ґрунтується на гедоністичних тенденціях, як педагогіка ХХІ століття є педагогікою, що має забезпечувати педагогічні технології теперішнього й майбутнього освітнього простору. З означеної позиції проблему даної статті орієнтовано на гедоністичне спрямування вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепт гедонізму являє собою своєрідну культурну універсалью. Відповідні йому поняття, а саме: задоволення, насолода, радість, задоволеність, щастя тощо – можна знайти в багатьох релігійних, філософських та етичних системах, як давніх, так і сучасних. Сформовані ним норми і цінності знайшли втілення у філософських трактатах та наукових дослідженнях філософів та вчених (М. Бахтін, І. Бентам, Дж. Берклі, Г. Блумер, Ю. Бородай, М. Вебер, Г. Гадамер, Т. Гоббс, Е. Гуссерль, Р. Декарт, Е. Дюркгейм, І. Кант, С. Кьєркегор, Дж. Локк, М. Мерло-Понті, Дж. Мілль, Ф. Ніцше, Ж.-П. Сартр, Г. Спенсер, Б. Спіноза, А. Шопенгауер та інші), які, безперечно, можна застосовувати у межах освіти, зокрема музично-педагогічної.

Формулювання цілей статті. Цей аспект є винятковим для розуміння сутності вокальної підготовки, яка у своїй змістовній наповненості має враховувати як потребово-мотиваційні орієнтири майбутнього спеціаліста, спрямовані на отримання задоволеності від навчальної діяльності, так і умови досягнення узгодженості між успішністю навчання й гедоністичними переживаннями сучасного студента. У зв'язку з цим мета цієї статті полягає у визначенні та обґрунтуванні педагогічних умов гедоністичного спрямування вокальної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методологія пізнання вчить, а реальна практика постійно переконує нас в тому, що найнадійніший шлях проникнення у сутність того чи іншого явища, що викликає нашу цікавість, лежить через з'ясування того, як дане явище виникає, які головні етапи в своєму розвитку проходить і яким воно виступає з позиції прийнятих нами умов, а саме: дотримання педагогічної фасилітації в процесі вокальної підготовки; актуалізації „чуттєзнання” в досвіді опанування студентами вокально-виконавським комплексом; активізації конгруентності студентів-музикантів; стимулювання аффіліативної тенденції професійної поведінки

майбутніх учителів музичного мистецтва. Спробуємо і ми пройти по зазначеному шляху.

Будь-яка програма викладання, будь-яка метода виховання, яка б хороша вона не була, – зазначає К. Ушинський, – якщо вона не переходить у переконання вихователя, залишається мертвою літерою, що не має ніякої сили в дійсності. Без сумніву, багато що залежить від загального розпорядку у освітньому закладі, однак найголовніше завжди буде залежати від особистості безпосередньо вихователя, який стоїть пліч опліч з учнем. Вплив особистості педагога „складає ту силу, яку не можна замінити а ні підручниками, а ні моральними сентенціями, а ні системою покарань та заохочень” [6, с. 44].

Багато уваги розкриттю проблеми особистості педагога у справі виховання і навчання приділено в працях В. Сухомлинського. Будучи педагогом-гуманістом зі світовим ім'ям, він завжди наголошував, що до учнів необхідно підходити з позиції не сили, а чуйності, розуміння й співчуття, оскільки в учнів свої масштаби вимірювання радощів і болю, добра і зла, і тому „найбажаніша і дорожча для дитини допомога – це співчуття, співпереживання, серцева участь. Байдужість же бентежить її” [5, с. 21].

Безумовно, що погляди таких славетних педагогів як К. Ушинський та В. Сухомлинський, є вагомою підставою для утворення певних освітніх концепцій. Тому сучасні педагогічні парадигми створюють умови для переорієнтації професійної свідомості педагога, зокрема викладача вищої школи, на визнання пріоритетним джерелом викладацької діяльності здатність поважити особистість учня, студента, пізнавати й розуміти його природу з позиції соціоіндивіда, визнавати його право на визначення власного шляху у справі самовдосконалення, самореалізації та планування майбутнього. Означені орієнтації визначають значущість якості педагогічної фасилітації в професійній діяльності викладача, зокрема викладача вокалу.

Своєрідність сучасної професійної діяльності викладача університету полягає в тому, що повертається первинний смисл призначення діяльності педагога: підтримка і супровід тих, хто навчається. Допомогти кожному студентові усвідомити його власні можливості, увійти у світ культури обраної професії, знайти свій життєвий шлях, а також створити умови для отримання ним задоволеності навчанням – такими є пріоритети сучасного викладача університету. В традиційній моделі освіти такі атрибути особистості, як свідомість, активність, суб'єктивність, ставлення, мотивованість, цілеспрямованість, ціннісно-сміслові акценти тощо є недостатньо актуальними і тому викладач має звернутися до такого явища, як педагогічна фасилітація.

Термін „фасилітація” походить від англійського дієслова „facilitate” – полегшувати, сприяти, допомагати. У педагогіці термін „фасилітація” використовується в значенні, близькому до значення терміну „педагогічний менеджмент”, тобто керування навчальною діяльністю учнів, при якому педагог займає позицію помічника і порадирика, допомагаючи учневі самостійно знаходити відповіді на питання та опановувати певні навички і вміння. Сучасна психолого-педагогічна наука містить сукупність ґрунтовних теоретичних

положень, які ми можемо використовувати, додержуючись у процесі вокальної підготовки даної категорії. Аналіз різноманітних варіантів трактування терміну „фасилітація” (І. Адєєва, Г. Балл, Р. Дімухаметов, Д. Леонтьєв, П. Лушин, К. Роджерс, Н. Щуркова та ін.) дозволив нам визначити педагогічну фасилітацію як механізм міжособистісної взаємодії в педагогічному процесі. На теперішній час сутність терміну фасилітація поповнюється такими атрибутами, як істинність, відкритість, прийняття, довіра, емпатія тощо. Фасилітація стоїть на позиціях гуманізму та толерантності; виконує функції стимулювання педагогічної діяльності, та інтенсивності спілкування; додержується принципу навчання і керування освітнім процесом, що сприяє конструктивній взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу.

Викладач-фасилітатор надає педагогічну допомогу і підтримку студентам, яка виражається в підвищенні продуктивності діяльності окремого студента або групи студентів. Ця підтримка м'яка, ненав'язлива, не імперативна, але, все ж таки, обумовлює певні зміни в особистості студента. Надаючи таку підтримку, викладач спонукає студента реалізувати свої задуми в конкретних діях як формах прояву активності суб'єкта, відповідальність за які несе сам суб'єкт. Такого роду ненав'язливі впливи викладача на студентів сприяють зміненню розумової діяльності (підвищують рівень креативності), перцепції, зрушенню в емоційних проявах. Викладач-фасилітатор ставить студентів в позицію помічників, супутників на шляху пошуку сумісних рішень, дає студентам повну свободу в цьому пошуку і право вибору на своє рішення. При цьому функція викладача-фасилітатора реалізується як педагогічна підтримка самопізнання студентів на основі встановлення цінніснозначущих зв'язків суб'єктів взаємодії при збереженні їхньої особистісної унікальності й цілісності.

Отже, педагогічна фасилітація є професійно значущою якістю викладача, від якої залежить успішність оволодіння студентами майбутньою професією, підвищення продуктивності навчання, розвиток суб'єктів педагогічного процесу та формування особливого стилю взаємодії педагога і студента. Дотримання ж педагогічної фасилітації в процесі вокальної підготовки позначається, певним чином, на задоволеності студентів навчальною діяльністю.

Другою педагогічною умовою, обраною нами на шляху забезпечення задоволеності студентів навчальною діяльністю є актуалізація „чуттєзнання” в досвіді опанування студентами вокально-виконавським комплексом. Цілком закономірним є спрямування нашої уваги до феномену „чуттєзнання”, особливо, якщо це стосується вокального навчання, оскільки спів, як власне і музику взагалі, часто називають мовою почуттів. Дійсно, спів достатньо зручна форма для вираження цього психічного процесу, тому оминати цей сутнісний пласт людською природи є безперечною помилкою на шляху не тільки опанування студентами теоретично-практичної основи вокальних пізнань, а й забезпечення задоволеності навчальною діяльністю.

Поняття „чуттєзнання” вперше з’являється в працях М. Реріха (російською „чувствознание”). Виникнення цього поняття пояснюється самим підходом до сфери пізнання і знання, що спостерігається в царині філософської думки кінця XIX – початку XX століття. У філософській традиції, на той час, властиве прагнення до цілісності та синтезу вплинуло на утворення у гносеологічних уявленнях мислителів особливого роду синтезів, таких як „живо знання” (О. Хомяков), „цільне знання” (В. Солов’єв), „живе знання”, „мисляче переживання” (С. Франк), „чуттєзнання” (М. Реріх), „сердечне споглядання” (І. Ільїн). Визнаючи цінність раціонального типу пізнання, разом з тим, філософія стоїть на тих підставах, що наш досвід ширший за думку, і прагне до знання цілісного – синтетичного, розглядаючи його як вищу форму. Чуттєзнання виступає як „особливий, вищий у порівнянні із емпіричним і розсудливим вид знання, що опановується у внутрішньому досвіді самопізнання” [2, с. 116]. „Чуттєзнання знає безперечно саме сутність всього, що відбувається, всього, з чим доводиться стикатися <...> чуттєзнання є синтез духовності <...> і той легше пробудить в собі це знання, хто більше прислухався і прислухається до серця” [3, с. 172]. Отже, чуттєзнання, як зазначає М. Реріх, – це здатність пізнавати істину усією людською суттю – здатність „відчувати внутрішнім людським апаратом” [4, с. 119]. Тобто чуттєзнання це знання, що спирається на єдність усіх духовних сил та синтез усіх пізнавальних здібностей людини, а саме: сенситивних, соматичних, афектно-когнітивних, емоційно-чуттєвих, синкретичних тощо, що знаходить своє підтвердження у процесі вокального навчання.

Володіючи, безумовно, когнітивним потенціалом, вокальне навчання надає знання принципово іншого, ніж те, яке зазвичай пропонує наука – позасуб’єктне, експліковане та логічно дискурсивне. Знання, яке надається вокальною методикою, вкрай специфічне по відношенню до наукового, оскільки володіє цілим рядом характеристик, що не мають аналогів в масиві наукового знання, і спирається на істотно інші пізнавальні механізми і здібності людини, що, загалом, проявляється у досвіді вокально-виконавської діяльності. Саме в досвіді вокально-виконавської діяльності розкриваються такі його різновиди, як духовний та естетичний – досвід переживання й творчості, тілесно-орієнтаційний та когнітивно-узагальнюючий. При цьому цей досвід відрізняється органічністю й цілісністю, охоплюючи усі його форми – сприйняття, відчуття, відтворення, виконання. В результаті такого цілісного досвіду співак знаходить в собі якийсь змістовний „сплав”, джерелами якого є зовнішні й внутрішні відчуття організму та почуття, розумові й чуттєві асоціації, які виникають в результаті активності внутрішнього світу людської свідомості – її переживання і співпереживання, а також здатність, яка визначається чимось глибшим і значущим, ніж природа і психіка людини – переживання виходу за межі свого власного Я.

У своїх різноманітних аспектах – сприйняття, відчуття, відтворення, виконання – вокально-виконавський досвід завжди є, перш за все, внутрішнім, з притаманними для нього специфічними властивостями і закономірностями, до

яких відносяться процеси створення резонансної конфігурації „живого музичного інструменту”, налагодження резонансу на унікальні умови кожного нового твору методом „вспівування” і втілення художнього образу засобами емоційної виразності без руйнування вокального резонування. Все це стає можливим за умови вироблення і підтримки в психіці людини особливого „сплаву” чуттєвого і раціонального. Вокалісти-виконавці і вокальні педагоги досить добре розуміють, що довільний контроль свідомості має свої особливі, швидше навіть обмежені можливості у вокальному мистецтві. Диво співацького резонансу, яке викликає захват і захоплення публіки, вимагає від співака високої концентрації інтелектуальних і емоційних сил.

Отже, спів є тією формою мистецтва, яка найкращим чином виявляє наявність в людському знанні і пізнанні такого рівня знання і такого пізнавального досвіду, який не можливо звести до строго рефлексивного, свідомого і раціонального знання. У людському знанні і пізнанні явно присутній пласт чуттєвого знання – чуттєзнання як знання підсвідомого, чуттєво-інтуїтивного, іноді невербалізованого у своїх основних значеннях. Це знання спирається не тільки на безпосереднє свідчення чуттєвих органів, але й на весь сенсорно-фізіологічний апарат людини, котра співає, включаючи все її тіло, біоритми, її цілісну психофізіологію, її внутрішні емоційні стани, пам'ять, індивідуальні відчуття, сприйняття, уяву тощо. До того ж, в силу того, що сенсорика людини, як біологічного виду, все таки в цілому характеризується деякою одноманітністю, чуттєзнання не є винятковим явищем виключно особистісного, індивідуального знання. Воно, не дивлячись на його особистісний початок, в той же час, є й інтерсуб'єктивним феноменом. Інакше була б неможлива ніяка загальнозначущість ні в розумінні цінності співу взагалі і творів вокальної музики зокрема, ні в прийнятті експресивного відтворення виконавцем образної палітри твору, ні в передачі співаком власних переживань і почуттів, що приносить задоволення як виконавцю, так і слухачу.

Наступною умовою забезпечення задоволеності студентів навчальною діяльністю виступає, на нашу думку, активізація конгруентності студентів-музикантів.

Студенти, котрі вступають до педагогічного вищого навчального закладу, є представниками різних соціальних груп і звідси є носіями різних цінностей та певного образу життя. Студенти входять у специфічне середовище навчального закладу із своїми цілями, поглядами, бажаннями, прагнучі „...самостійно формувати для себе цілі життя, приймати рішення щодо шляхів досягнення цих цілей та їх здійснення” [1, с. 336]. Проте, в умовах навчального закладу вони залучається не тільки до навчального процесу, а й потрапляють у сферу професійної діяльності та ділових стосунків. Оволодіння професійною діяльністю в системі вищої освіти може виступати засобом досягнення певних індивідуальних прагнень та устремлінь. Однак, в процесі її освоєння, саме ця діяльність може стати привабливою сама по собі, насамперед у випадках, коли зміст цієї діяльності узгоджується із особистісними пріоритетами й потребами майбутнього спеціаліста. Таке гармонійне узгодження уявлень особистості

студента щодо нормативної змістовності майбутньої професійної діяльності із індивідуальними ціннісними орієнтаціями та власними можливостями, які адекватно реалізуються в ній, на наш погляд може визначатися через категорію конгруентності.

Конгруентність (від лат. *congruens*, *-ntis* – відповідний, розмірний) в широкому значенні визначається як достовірність, відвертість, чесність та узгодженість. Термін „конгруентність” було введено К. Роджерсом для опису відповідності „ідеального я”, „я” і „досвіду” в житті людини з позиції феноменологічного підходу. Одним із важливих положень теорії К.Роджерса є думка про те, що індивід є центром всесвіту, який постійно змінюється. Цей індивідуальний простір отримав назву феноменального світу. Він не є світом об’єктів та предметів, а включає все, що відчуває людина незалежно від того, усвідомлено чи не усвідомлено це почуття. Іншими словами, людина реагує не на якусь абсолютну реальність, а на своє сприйняття цієї реальності. Це положення є одним із феноменологічних спрямувань. Воно розкривається через наступні три принципи:

1) поведінку людини можна зрозуміти не з позицій об’єктивного спостерігача, а з позицій самої особистості, її суб’єктивного сприйняття і пізнання дійсності;

2) людина сама визначає свою долю, вільна у виборі і ухваленні рішення;

3) людина за своєю природою завжди прагне до досконалості.

Тобто, у разі конгруентності (і на відміну від емпатії) мова йде про переживання людиною своїх власних почуттів, про їхню відкритість собі та іншим людям. Проте, відкритість собі та прийняття себе – саме це основа конгруентності. Конгруентність – це процес ухвалення і усвідомлення людиною своїх власних реальних і актуальних почуттів, переживань і проблем з їхнім подальшим точним озвучуванням і вираженням в поведінці. Конгруентність – це чудовий стан, тому що в ньому відсутній конфлікт між альтернативними бажаннями і можливостями. Багато хто описує конгруентний стан містичними словами „я наодинці із Всесвітом” і витрачає силу-силенну часу та сил на досягнення цього чарівного стану конгруентності, тому що воно приємне і комфортне. Вокальні заняття, у цьому сенсі, – найкращий активізатор конгруентності людини, котра співає, зокрема студентів. Особлива методика вокальної підготовки, спрямована на студента, ураховує усі властиві йому задатки, здібності, можливості з одного боку та вади – з іншого. І це, передусім, ґрунтується на загальнорозвивальному ефекті вокального навчання. Формуючи співацький звук, відшліфовуючи техніку звуковедення, розвиваючи звуко-сміслові співацьке мислення та емоційно-образну структуру особистісного виявлення виконавця у процесі вокальної репрезентації, процес вокальної підготовки охоплює увесь спектр психофізіологічного складу студента, не залишаючи йому права не звернути на себе увагу. Саме у процесі вокальної творчості можна відчути себе „наодинці із Всесвітом”, саме співацька діяльність дозволяє зрозуміти свої бажання й узгодити їх із своїми можливостями – оскільки для цього існує безліч шляхів у такому

нескінченному просторі вокальної самореалізації, і саме на вокальних заняттях викладач-фасилітатор у форматі конгруентності (поруч із форматом емпатії) прекрасно розуміє свого учня і сприймає його таким, яким він є.

Приділяючи увагу тим цінностям і цілям, які ви ставите перед собою, досягаючи узгодженості зі своїми глибинними потребами і бажаннями, розмовляючи із собою як з кращим другом, надаючи собі великі і маленькі знаки уваги, що приносять вам приємні відчуття, ви можете досягти глибокої внутрішньої конгруентності, яка супроводжуватиме вас все життя і яка стане заставою і основою вашого особистого успіху.

Успіх формування спеціаліста у вищому навчальному закладі значною мірою залежить не тільки від того, як і наскільки оволодіває студент знаннями, вміннями і навичками, на які цінності у майбутній професійній діяльності він орієнтуватиме себе в період навчання, а й від процесу професійної взаємодії, міжособистісного спілкування. Тому, спрямованість на аффіліативну тенденцію професійної поведінки майбутніх учителів музичного мистецтва, на нашу думку, є однією з умов, що забезпечує у них не тільки готовність до професійного спілкування, а й відчуття задоволення навчанням, оскільки її (цю умову) орієнтовано на вдоволення потреб студента у встановленні емоційно значущих стосунків з іншими людьми.

Аффіліація (від англ. *affiliation* – об'єднання, зв'язок) розуміється як психічне явище, мотив, спонукання, намір, прагнення до інших людей. В основі цього поняття лежить внутрішня потреба людини в емоційно-довірливих контактах, що є рушійною стороною спілкування. Аффіліація проявляється в прагненні встановлювати близькі стосунки, брати участь у сумісних діях, метою яких є процес спілкування, що приносить задоволення. Сутність аффіліації щодо вокальної підготовки полягає в наявності прагнень до спілкування на емоційно-експресивній мові співу, потреб передачі у такий спосіб інформації і отримання відгуку з боку слухача. Спрямованість на аффіліативну тенденцію професійної поведінки майбутніх учителів музичного мистецтва в системі вокальної підготовки може здійснюватися у формі виконавської діяльності як у процесі навчальних занять, педагогічної практики, так і в концертних виступах, де безпосередньо відбувається не тільки репрезентаційний ефект, а й здійснюється механізм спілкування.

Вокальне виконання носить глибоко комунікативний характер. Процес передачі повідомлення виконавцем і декодування його в свідомості слухачами можна визначити як складові цілісного єдиного процесу колективного мислення. Виконавець шукає істини і виражає її саме „вголос”, тобто за допомогою мови, в даному випадку, вокальної, набуваючи концептуальних форм лише тоді, коли художня мова володіє можливістю сугестивного впливу (навіювання), внаслідок чого вокальний твір знаходить реальну, а не потенційну художньо-естетичну цінність. Відмінність в процесах сприйняття любителів і професіоналів не знімає загальних закономірностей принципів сприйняття, в процесі якого відбувається і зворотна дія – вплив творчості виконавця на еволюцію естетичних смаків і потреб слухачів.

Вокальне виконання, внаслідок того, що воно є спілкуванням, формою взаємодії суб'єктів, за якої відбувається рух сенсів у часі і просторі, може розглядатися як вид певної соціальної комунікації, а саме – художньої комунікації. Комунікативні засоби вокальної мови об'єднуються заради образного висловлення, поданого в художній формі музично-поетичного твору, представленого безпосередньо для спілкування із слухачем. Керування емоційно оцінними процесами з боку слухача, пов'язане із діями двох механізмів. Перший – це „захоплення”. Слухач розпізнає емоції, які входять у структуру художнього змісту вокального твору і одночасно піддається їм, сприймаючи їх не тільки як емоції виконавця, але і як свої власні переживання. Другий механізм пов'язаний із отриманням слухачем насолоди, коли співак-виконавець відповідає його очікуванням та різноманітним потребам. Досконале емоційно-образне виконання вокальної музики спроможне не тільки задовольнити ці потреби, а й розвивати та виховати слухача, перебудовуючи систему його ціннісних орієнтацій.

Ілюстрація творів вокальної музики є одним із завдань професійної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва, де визначається рівень його оволодіння емоційно-образною сферою вокального виконання, а саме – простежується розкриття почуттів, емоцій, уяви, образного мислення тощо. Це виражається у виконавському інтонуванні. Виконавське інтонування ми розуміємо як емоційно осмислену, спрямовану на слухачьке сприйняття реалізацію музики, тобто художнє відтворення музичних образів. Виконання творів вокальної музики, як і вокальний показ пісенного матеріалу шкільної програми, вимагають від майбутніх спеціалістів здатності до творчої діяльності, в якій знаходять своє відображення загальні елементи, що характеризують процес вокального виконавства. Це й естетичні погляди, що обумовлюють сутність творчих пошуків і вокальних пріоритетів студента та визначають значущість його виконавської діяльності в певних умовах; й інтелектуальні здібності, які впливають на розвиток образного мислення виконавця; і емоційна пам'ять, що збагачує особистість враженнями дійсності; і увага як „знаряддя здобуття творчого матеріалу”; і уява, яка поєднує різноманітні враження в образи; і натхнення, що виступає як особливий стан виконавця та виражається в повному зосередженні усіх розумових зусиль, здібностей і почуттів на предметі творчості. Виконавський процес, таким чином, це результат взаємодії розуму і почуттів, творчої уяви і художнього мислення, артистичного темпераменту і волі, це виявлення здатності розуміти і відчувати музику. Відтворення музичних образів вимагає від студента особливих засобів виконання, а прагнення виразити звуком усе різноманіття інтонаційної палітри вокального твору надає голосу не тільки відповідного загального забарвлення, але й сприяє виявленню потрібних виконавських прийомів. Тому кожний виконавський захід, а також шлях до нього, удосконалюючи співацьку майстерність майбутнього педагога, наближають його до встановлення комфортності у професійному спілкуванні.

Висновки. Розглянуті педагогічні умови, на нашу думку, є необхідними і достатніми на шляху забезпечення задоволеності студентів навчальною діяльністю і, передусім, тому, що охоплюють усі ланки загального ланцюга навчальних подій. В решті решт слід пам'ятати, що навчання – це творча діяльність, на яку надихає перспектива майбутнього задоволення, і ця перспектива стає реальністю, коли ми дійсно чогось навчаємося. Ми здобуємо інформацію задля поглиблення свого знання і отримання ще більшого задоволення – і в цьому ми не потребуємо зовнішнього тиску. Коли освіта супроводжується задоволенням, вона стає радісною пригодою саморозкриття і самопізнання.

Напрямок подальших досліджень ми вбачаємо в розробці та впровадженні методики вокальної підготовки, що базується на закономірностях та принципах гедоністичного імперативу людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бодалёв А.А. Специфика социально-психологического подхода к пониманию личности / А.А.Бодалёв // Психология личности в трудах отечественных психологов. – СПб.: Питер, 2000. – С. 336-344.
2. Митюгова Е.Л. К вопросу об истоках философского учения Н.К. и Е.И.Рерихов / Е.Л.Митюгова // Философия в России XIX – начала XX вв: Преемственность идей и поиски самобытности: [сб. ст. / отв. ред.: А.Д.Сухов, С.И.Бажов.]. – М.: ИФ АН, 1991. – С. 113-119.
3. Письма Елены Рерих / Е.И.Рерих– Новосибирск: Вико, 1992. – Т. 1. – 512 с.
4. Рерих Н.К. Листы дневника: в 3 т. / Н.К.Рерих. Т. 1.: (1934 – 1935). – М.: МЦР, 1995. – 671 с. – (Большая Рериховская библиотека).
5. Сухомлинский В.А. Избранные педагогические сочинения: в 3 т. / Василий Александрович Сухомлинский. – М.: Педагогика, 1979. – Т. 1. – 558 с.
6. Ушинский К.Д. Избранные педагогические сочинения: в 2 т. / Константин Дмитриевич Ушинский. – М.: Педагогика, 1974. – Т. 1. – 584 с.

АНОТАЦІЯ

Василенко Л.М. Педагогічні умови гедоністичного спрямування вокальної підготовки. У статті визначено і обґрунтовано педагогічні умови забезпечення задоволеності студентів навчальною діяльністю в процесі їхньої вокальної підготовки.

Ключові слова: „Педагогіка щастя”, аффіліація, вокальна підготовка, конгруентність, чуттєвність, фасилітація.

АННОТАЦИЯ

Василенко Л.М. Педагогические условия гедонистической направленности вокальной подготовки. В статье определены и обоснованы педагогические условия обеспечения удовлетворённости студентов учебной деятельностью в процессе их вокальной подготовки.

Ключевые слова: «Педагогика счастья», аффилиация, вокальная подготовка, конгруэнтность, чувствознание, фасилитация.

SUMMARY

Vasilenko L.M. Pedagogical terms of orientation of hedonism of vocal preparation. In the articles certain the pedagogical terms of providing of satisfaction of students are grounded by educational activity in the process of their vocal preparation.

Key words: «Pedagogics of happiness», *affiliaciya, vocal preparation, kongruentnist', chuvstvoznanie, fasilitaciya.*